

گزیده سخنان معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت در نشست مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت مورخ 17 آذرماه 94

سومین نشست معاونین پژوهشی و کارشناسان مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت در تاریخ 17 آذرماه 1394 در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برگزار شد. در این نشست، دکتر ملک‌زاده، معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، تعداد مراکز تحقیقاتی کشور را که با سازمان جهانی بهداشت همکاری دارند قابل توجه ارزیابی کردند و این را فرصتی برای همکاری‌های بین‌المللی برشمردند. مهم‌ترین موضوعاتی که ایشان در این نشست به آن اشاره کردند، به شرح زیر است:

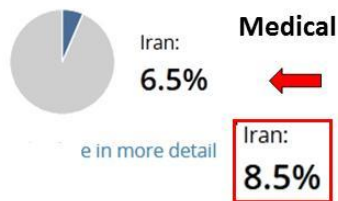
- ما یک مشکل منطقه‌ای داریم و آن این است که همکاری ما با کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا ضعیف است؛ جدا از موضوعات سیاسی، یک مسأله‌ی اساسی این است که بسیاری از این کشورها در حدی نیستند که بتوان از آنان کمک گرفت و شرایط سیاسی هم به‌گونه‌ای نیست که خیلی بتوان به آنان کمک کرد که باید روی آن کار کنیم تا بتوانیم آن را تقویت کنیم. اینکه بخواهیم به تنهایی و در انزوا کاری کنیم، غیر منطقی و غیر عملی است. اگر به تعاملات بین‌المللی ما در خاورمیانه نگاه کنید، می‌بینید که حتی در خاورمیانه هم وضعیت خیلی خوبی نداریم و دلیل آن هم این است که امکان همکاری وجود ندارد. سهم تعاملات بین‌المللی ایران در بخش بهداشت کمتر از متوسط خاورمیانه است؛ ولی به طور کلی میزان همکاری‌ها بسیار پایین است. بین تعداد خام مقالات سازمان‌های همکار سازمان بهداشت جهانی و تعداد همکاری‌های بین‌المللی تناسب وجود ندارد. کارهای بین‌المللی معمولاً کیفیت بالاتری دارند و تعداد ارجاعات بیشتری دارند و در پروسه انجام آن آموزش‌های بهتری در این مراکز وجود دارد و امکان اینکه برونداد این کار استفاده بیشتری، هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی، داشته باشد، بیشتر است.
- یکی از دلایلی که همکاری‌های بین‌المللی ما پررنگ نبوده است، سیستم ارزیابی است که در وزارت بهداشت وجود دارد که بایستی تا حدودی متحول شود. روالی که ما برای ارزیابی مراکز انتخاب کرده‌ایم، این است که رتبه‌بندی را براساس نمایه‌های ESI و SCOPUS اعلام می‌کنیم و برای همه دانشگاه‌ها می‌فرستیم. تغییراتی در این سال‌ها در نظام ارزشیابی ایجاد کرده‌ایم، به این امید که بتوانیم جهت‌دهی بین‌المللی دانشگاه‌ها را بیشتر کنیم. مواردی مانند، برونداد، کیفیت بالای انتشارات، همکاری‌های بین‌المللی و تعداد کل ارجاعات را ملاک

قرار داده‌ایم و سپس به هر کدام از این شاخص‌ها یک وزن داده‌ایم. یک موضوع مهم دیگر هم که باید مدنظر قرار گیرد، بحث زیرساخت است؛ اگر بخواهیم همکاری‌های بین‌المللی داشته باشیم، باید زیرساخت داشته باشیم و این نیاز به Registry‌های بزرگ، مطالعات کوهورت و یک بیوبانک بزرگ دارد. بنابراین یک امتیاز هم برای برنامه‌های زیرساختی دانشگاه‌ها در نظر گرفته‌ایم.

- بحث مهم‌تری که در موضوع علم سنجی مطرح شده است، Scival (Science Evaluation) است که یک ابزار علم‌سنجی و ارزیابی کمی و کیفی عملکرد پژوهشی است که توسط شرکت Elsevier و با استفاده از بانک اطلاعاتی SCOPUS طراحی شده است که بیشتر به جنبه‌های کیفی مقالات توجه می‌کند. براساس این شاخص، کشور ما در مقایسه با میانگین دنیا در سطح پایین‌تری قرار دارد. به عنوان مثال، در شاخص Publications In Top Journal Percentiles سهم ایران 12% است که میانگین جهانی آن 17.4% است. میزان همکاری‌های بین‌المللی کشور ما 19.1% است که میانگین جهانی آن 17.4% است. در شاخص Outputs in Top Percentiles میانگین جهانی 10.6% است که این میزان در کشور ما 8.5% است و در نهایت در شاخص استفاده از بخش خصوصی بسیار پایین‌تر از میانگین جهانی هستیم (0.1% در مقابل 1.3%). میزان این شاخص‌ها در بخش پزشکی هم در مقایسه با کل کشور به صورت زیر است.

Outputs in Top Percentiles

Publications in top 10% most cited worldwide

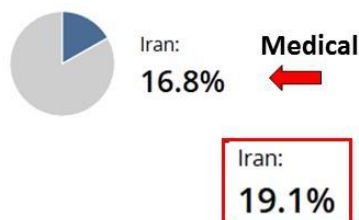
Publications in Top Journal Percentiles

Publications in top 10% journals by SNIP

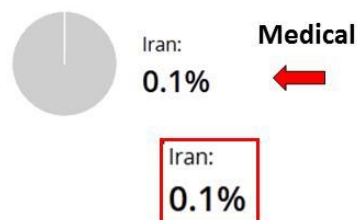
International Collaboration

Publications co-authored with Institutions in other countries

Academic-Corporate Collaboration

Publications with both academic and corporate

یگر Field-Weighted Citation Impact است که فاکتور مهمی که در ارزیابی در نظر می‌گیرد، رشته است و در ارزیابی به تفاوت Impact Factor مجلات و حجم استناد به مقالات در بین رشته‌های مختلف

توجه می‌کند. اگر میزان این عدد، یک باشد، یعنی ما در حد متوسط دنیا هستیم؛ اگر از یک بالاتر باشد یعنی از متوسط دنیا بالاتر هستیم و بالعکس.

- کاری دیگری که ما شروع کرده‌ایم، ارزشیابی کیفی مراکز تحقیقاتی با کمک فرم ارزیابی همکار (Peer Review) است، که در حال حاضر به صورت پایلوت اجرا شده است. در این مرحله ما ضوابطی را برای این کار تعریف کرده‌ایم. یک فرم ارزشیابی کیفی و یک فرم رتبه‌بندی طراحی کردیم و به هر مرکز یک عدد، بین یک تا پنج، اختصاص می‌دهیم. عدد یک نشان‌دهنده این موضوع است که مرکز تحقیقاتی در دسته‌بندی قرار نمی‌گیرد، عدد دو یعنی مرکزی که در سطح ملی قابل اعتنا است، رتبه سه برای مرکزی است که در سطح بین‌المللی شناخته شده است، رتبه چهار یعنی این مرکز در سطح بین‌المللی موقعیت خوبی دارد و رتبه پنج به مرکزی اختصاص می‌یابد که توانایی رهبری در سطح جهانی را دارد. هدف اصلی از این کار این است که مراکز تحقیقاتی فقط به خودشان و دانشگاه نگاه نکنند و نگاهی هم به بیرون داشته باشند. ما یک بانک جامع پژوهشگران را هم در سطح وزارتخانه آماده کرده‌ایم و در حال تلاش هستیم که لیست محققان ایرانی مقیم خارج از کشور را هم استخراج کنیم و آنان را با مراکز داخلی لینک کنیم. اقدام دیگری که به دنبال آن هستیم این است که به مراکز برتر، براساس این شاخص‌ها، هر ساله یک بودجه اضافه‌تر بدهیم. ما می‌توانیم با مراکز پژوهشی سراسر دنیا همکاری داشته باشیم و سازمان جهانی بهداشت، تنها یکی از آنهاست. بایستی نقاط قوتمان را شناسایی کنیم و آنها را تقویت نماییم. همچنین، اگر بتوانیم زیرساخت‌ها را مهیا کنیم، زمینه همکاری‌های بین‌المللی ما تسهیل می‌شود.

در ادامه نشست، دکتر تکیان به بررسی سیاست‌های ملی در قبال مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت و اهمیت توانمندسازی مدیران و کارشناسان مراکز تحقیقاتی بخش سلامت کشور، در حوزه همکاری‌های بین‌المللی پرداختند. همچنین، بر بسترسازی لازم برای کسب مرجعیت علمی، راه‌اندازی یک پورتال اینترنتی، ایجاد برند بین‌المللی در پژوهش و توسعه شبکه‌های تحقیقاتی تاکید کردند. پس از آن دکتر شریفی به معرفی دبیرخانه مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت در دانشگاه علوم پزشکی کرمان پرداختند و دکتر امیرحیدری نیز برخی از گزینش‌های بین‌المللی، شیوه تخصیص بودجه‌ها به طرح‌های تحقیقاتی و وبسایت‌های مهم در حیطه‌های جمعیتی، اقتصادی و بیماری را معرفی نمودند. در پایان نشست، معاونین پژوهشی و کارشناسان مراکز تحقیقاتی به ارائه نظرات پرداختند و اقداماتی برای برگزاری نشست آتی مصوب گردید، که برخی از آنان به شرح زیر است:

1. برگزاری کارگاه به منظور آشنایی مراکز تحقیقاتی با روش‌های جذب گرنت، با محوریت دبیرخانه مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت

2. ارائه پروپوزال به دبیرخانه با محوریت آسیب‌شناسی مراکز تحقیقاتی همکار سازمان جهانی بهداشت

3. ایجاد شبکه بین مراکز، با محوریت دبیرخانه مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت
4. ایجاد لینک ارتباطی بین مراکز تحقیقاتی
5. مدل‌سازی به منظور جذب گرنت از بخش خصوصی
6. ارسال گزارش سال 2015 مراکز تحقیقاتی برای دبیرخانه
7. برگزاری نشست مراکز همکار سازمان جهانی بهداشت در پایان سال 94، با محوریت شبکه‌سازی